

ประโยค ป.ธ. ๓
สัมพันธ์ไทย
สอบ วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๙

โส สัจจรมตเตน ตํ คาลํ ปคณํ กตฺวา ปคณนารํ ปุตตสฺส อโรเจตฺวา
 เตนทึ ตาต กณฺจิวทฺว ปณฺณนการํ อาทาย อากจฺฉล อหํ ปุริมตฺรํ คนฺดฺวา รมฺโอบ สฺนตฺติเก
 จสฺสสามิตฺติ วุตเต สาทฺฐ ตาตาทิตฺติ ปณฺณนการํ คเหตุวฺวา สฺมทตฺตสฺส รมฺโอบ สฺนตฺติเก จิตฺกाल
 อุตฺสสาทปฺปตฺโต ราชกฺลํ คนฺดฺวา รมฺณวฺวา ตฺวฺจฺจิตฺเตน กตฺปฏฺติสมฺไมทโน ตาต จิรฺสฺสํ วัต
 อากตฺตถ อิทฺมาสนํ นิสิตฺติวฺวา วัตถ เยนตฺถิตฺติ วุตเต อิมํ คากฺมาท

เทว เม โคนา มหาราช   เยหิ เขตฺตํ กสฺสาม เส
 เตสฺส เอโก มโต เทว   ทฺตฺติยํ คณฺห ชตฺตฺติยาทิตฺติ ฯ

รมฺณวฺวา กิ วเทสิ ตาต ปฺน วเทหิตฺติ วุตเตปิ ตเมว คากฺมาท ฯ ราชว เตน วัชรฺมิตฺตฺวา
 กถิตนารํ ฌตฺวา สิตํ กตฺวา สฺมทตฺต ตฺมฺนทํ เคเท พฺหุ มณฺเอบ โคนนทิตฺติ วัตฺวา ตฺมฺนเทหิ
 ทินฺนนา พฺหุ ภวิสฺสฺนตฺติ เทวาทิตฺติ วุตเต โพธิสฺตตฺตสฺส ตฺลิตฺตฺวา พฺรทฺหมณฺสฺส สฺไฟส โคน
 อลงฺการณฺนทํ นีวสนคามณฺจสฺส พฺรทฺหมนฺเอบยํ ทตฺวา มนฺนตฺน ยเสน พฺรทฺหมณฺ อโยเชสิ ฯ

สฺตฺถว อิมํ ฐมฺมเทสนํ อาทริตฺวา ตทา ราชว อานนฺโท อโหสิ พฺรทฺหมณฺ สฺไฟทฺทาย
 สฺมทตฺโต อทเมวาทิตฺติ ชาทกํ สฺไมชานตฺวา น ภิกฺขเว อิทานเว พฺุเพเปส อตฺตโน อปฺปสฺสฺตตฺตย
 อณฺณสฺมึ วัตตพฺเพ อณฺณเมว วัตตติ อปฺปสฺสฺตปฺริสฺสํ ทิ พฺลิตฺททฺสทิสฺสํ นาม โหตฺติ วัตฺวา อิมํ
 คากฺมาท

อปฺปสฺสฺตตฺตยํ ปฺริสฺสํ   พฺลิตฺททฺสทิสฺสํ ชีรตฺติ
 มฺสํนิ ตสฺส วัตฺตมฺนตฺติ   ปณฺณว ตสฺส น วัตฺตมฺนตฺติ ฯ

(ธมฺมปทฺฐกถาย ปณฺจโม ภาโค/หน้า ๑๑๓)

ให้เวลา ๔ ชั่วโมงพีกา กับ ๑๔ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๓ สัมพันธ์ไทย

โส วิเสสน ของ พุทฺทมโน ใน อาท ๑ อาชฺยาตบท กตฺตฺวาจก
 สํวจฺจรมตฺเตน ตติยาวิเสสน ใน กตฺวา ตํ วิเสสน ของ คาทํ ๑ อวฺตตกมฺม ใน กตฺวา
 ปคฺฉนํ วิกตติกมฺม ใน กตฺวา ๑ ปุพฺพกาลกิริยา ใน อาโรเจตฺวา ปคฺฉนํภาวํ อวฺตตกมฺม ใน
 อาโรเจตฺวา ปุตฺตสฺส สมฺปทาน ใน อาโรเจตฺวา ๑ ปุพฺพกาลกิริยา ใน สมฺปฏฺธิจฺฉิตฺวา ตาต
 อาลปน เตนทึ คัพฺพํ วิภตฺติปฏฺฐูปก ตุมฺเห สยกตฺตา ใน อาคจฺฉน ๑ อาชฺยาตบท
 กตฺตฺวาจก กณฺจึ วิเสสน ของ ปณฺณนํการํ เอว คัพฺพํ อวฺชารณ เชาํกับ กณฺจึ ปณฺณนํการํ
 อวฺตตกมฺม ใน อาทาย ๑ ปุพฺพกาลกิริยา ใน อาคจฺฉน อหํ สยกตฺตา ใน จสฺสํมิ ๑ อาชฺยาตบท
 กตฺตฺวาจก ปุริตรํ กิริยาวิเสสน ใน คนฺตฺวา ๑ ปุพฺพกาลกิริยา ใน จสฺสํมิ รมฺโฆ
 สํมิสมฺพนฺธ ใน สนฺติเก ๑ สมฺปาชาร ใน จสฺสํมิ อิติ คัพฺพํ สฺรูป ใน วจฺเน ๑ ลกฺขณ ใน
 วุตฺเต โสเมทตฺเตน อนภิตฺตกตฺตา ใน วุตฺเต ๑ กลฺขณกิริยา ตาต อาลปน สํว ลิงฺคตฺถ
 อิติ คัพฺพํ อาการ ใน สมฺปฏฺธิจฺฉิตฺวา ๑ ปุพฺพกาลกิริยา ใน คนฺตฺวา ปณฺณนํการํ
 อวฺตตกมฺม ใน คเหตุวา ๑ ปุพฺพกาลกิริยา ใน คนฺตฺวา โสเมทตฺตสฺส ภาวาทิสฺมพนฺธ ใน
 จิตฺกาเล รมฺโฆ สํมิสมฺพนฺธ ใน สนฺติเก ๑ สมฺปาชาร ใน จิต- จิตฺกาเล กาลสฺตฺตมฺมิ ใน
 อุสฺสํสาปฺปตฺโต ๑ วิกตติกตฺตา ใน หุตฺวา ๑ สมานกาลกิริยา ใน คนฺตฺวา ราชกุลํ สมฺปาปฺถนิกมฺม
 ใน คนฺตฺวา ๑ ปุพฺพกาลกิริยา อาท รมฺณา อนภิตฺตกตฺตา ใน กต- ตฺถจฺฉิตฺเตน วิเสสน
 ของ รมฺณา กตฺปฏฺธิสมฺโมทโน วิกตติกตฺตา ใน หุตฺวา สมานกาลกิริยา ใน อาท ตาต อาลปน
 ตุมฺเห สยกตฺตา ใน อตฺถ ๑ อาชฺยาตบท กตฺตฺวาจก จิรฺสฺสํ กิริยาวิเสสน ใน อาคตา วต
 คัพฺพํ อจฺฉริยตฺถ อาคตา วิกตติกตฺตา ใน อตฺถ อิทํ วิเสสน ของ อาสนํ ๑ ลิงฺคตฺถ ตุมฺเห
 สยกตฺตา ใน วท ๑ อาชฺยาตบท กตฺตฺวาจก นิสฺสิตฺวา ปุพฺพกาลกิริยา ใน วท ตํ วิเสสน
 ของ วตฺถุ ๑ อวฺตตกมฺม ใน วท อตฺถ สยกตฺตา ใน โหติ ๑ อาชฺยาตบท กตฺตฺวาจก
 เยน วิเสสน ของ วตฺถุณา ๑ กรณ ใน อตฺถ (ตุมฺหากํ สมฺปทาน ใน โหติ) อิติ คัพฺพํ สฺรูป
 ใน วจฺเน ๑ ลกฺขณ ใน วุตฺเต รมฺณา อนภิตฺตกตฺตา ใน วุตฺเต ๑ ลกฺขณกิริยา อิมํ วิเสสน
 ของ คาทํ ๑ อวฺตตกมฺม ใน อาท

มหาราช อาลปน เต กิติ เทว กิติ วิเสสน ของ โคนา ๆ
 สยกตฺตา ใน โหนฺติ ๆ อาชฺยาตบฺท กตฺตฺวาจก เม
 สามีสฺมพฺนฺธ ใน โคนา มยฺ สยกตฺตา ใน กสาม ๆ
 อาชฺยาตบฺท กตฺตฺวาจก เยหิ วิเสสน ของ โคนฺเหติ ๆ
 กรณ ใน กสาม เขตต์ อวฺตฺตกมฺม ใน กสาม เส
 คัพฺท์ ปทปฺรณ เทว อาลปน เตสุ กิติ ทวีสุ กิติ
 วิเสสน ของ โคนฺเสสุ ๆ นิทฺธารณ ใน เอโก โคนฺเณ ๆ
 นิทฺธารณฺเย เอโก วิเสสน ของ โคนฺเณ ๆ สยกตฺตา ใน
 มโต ๆ กิตบฺท กตฺตฺวาจก ชตฺตฺย อาลปน ตฺวฺ สยกตฺตา
 ใน คณฺห ๆ อาชฺยาตบฺท กตฺตฺวาจก ทฺตฺย วิเสสน ของ
 โคนฺเณ ๆ อวฺตฺตกมฺม ใน คณฺห อิติ คัพฺท์ สฺรูป ใน อิมํ
 คาทํ ฯ

โส วิเสสน ของ พฺราหฺมณฺเณ ๆ สยกตฺตา ใน อาท ๆ อาชฺยาตบฺท กตฺตฺวาจก
 รณฺญา อนฺนํทิตกตฺตา ใน วฺตฺเต ตาท อาลปน ตฺวฺ สยกตฺตา ใน วเทสิ ๆ อาชฺยาตบฺท
 กตฺตฺวาจก กิ คัพฺท์ ปุจฺจนตฺต ตฺวฺ สยกตฺตา ใน วเทหิ ๆ อาชฺยาตบฺท กตฺตฺวาจก ปฺน
 คัพฺท์ กิริยาวิเสสน ใน วเทหิ อิติ คัพฺท์ สฺรูป ใน วจเน ๆ ลกฺขณ ใน วฺตฺเต ๆ
 ลกฺขณกิริยา ปิ คัพฺท์ อเปกฺขชตฺต เข้ากับ วฺตฺเต ตํ วิเสสน ของ คาทํ เอว คัพฺท์ อวฺชารณ
 เข้ากับ ตํ คาทํ อวฺตฺตกมฺม ใน อาท ฯ

ราชา ยสกตฺตา ใน อฺยโยเชสิ ๆ อาชฺยาตบฺท กตฺตฺวาจก เตน วิเสสน ของ
 พฺราหฺมณฺเณ ๆ อนฺนํทิตกตฺตา ใน กถิต- วิรชฺฉมิตฺวา กิริยาวิเสสน ใน กถิต- กถิตภาวํ
 อวฺตฺตกมฺม ใน ฅตฺวา ๆ ปุพฺพกาลกิริยา ใน กตฺวา สิตํ อวฺตฺตกมฺม ใน กตฺวา ๆ
 ปุพฺพกาลกิริยา ใน วตฺวา โสมทตฺต อาลปน โคนฺเณ สยกตฺตา ใน โหนฺติ ๆ อาชฺยาตบฺท
 กตฺตฺวาจก ตฺมฺหากํ สามีสฺมพฺนฺธ ใน เคเท ๆ วิสฺยาชาร ใน โหนฺติ พฺหุ วิกตฺกตฺตา ใน
 โหนฺติ มณฺเเว คัพฺท์ สัสมยฺตฺต อิติ คัพฺท์ อาการ ใน วตฺวา ๆ ปุพฺพกาลกิริยา ใน ตฺลิตฺวา

เทว อาลปน โคนฺเณ สยกตฺตา ใน ภาวิสฺสนฺติ ๆ อาชฺยาตบฺท กตฺตฺวาจก ตฺมฺเหหิ
 อนฺนํทิตกตฺตา ใน ทินฺนา ๆ วิเสสน ของ โคนฺเณ พฺหุ วิกตฺกตฺตา ใน ภาวิสฺสนฺติ อิติ คัพฺท์ สฺรูป
 ใน วจเน ๆ ลกฺขณ ใน วฺตฺเต โสมทตฺเตน อนฺนํทิตกตฺตา ใน วฺตฺเต ๆ ลกฺขณกิริยา

โพธิสัตตสฺส สมฺปทาน ใน ตฺลิตฺวา ๆ ปุพฺพกาลกิริยา ใน ทตฺวา พฺรหฺมณฺสฺส สมฺปทาน ใน ทตฺวา โสฬฺส วิเสสน ของ โคณ โคณ กิตฺติ อลงฺการภณฺทกํ กิตฺติ นิวาสนคามํ กิตฺติ อวุตฺตกมฺม ใน ทตฺวา จ สามคัพฺพ ปทสมฺมจฺยตฺถ เข้ากับ โสฬฺส โคณ อลงฺการภณฺทกํ และ นิวาสนคามํ อสฺส วิเสสน ของ พฺรหฺมณฺสฺส ๆ สมฺปทาน ใน ทตฺวา พฺรหฺมเหยฺยํ วิกิตฺติกมฺม ใน กตฺวา ๆ กิริยาวิเสสน ใน ทตฺวา ๆ ปุพฺพกาลกิริยา ใน อฺยฺโยเชลฺลิตฺติ มหนฺตฺน วิเสสน ของ ยเสน ๆ กรณ ใน อฺยฺโยเชลฺลิตฺติ พฺรหฺมณฺ อวุตฺตกมฺม ใน อฺยฺโยเชลฺลิตฺติ ฯ

สฺตฺถา สยฺกตฺตา ใน อาท ๆ อาชฺยตฺตบท กตฺตฺวาจก อิมํ วิเสสน ของ ฌมฺมเทสฺนํ ๆ อวุตฺตกมฺม ใน อาทริตฺวา ๆ ปรีโยสานกาลกิริยา ใน สมิชานตฺวา ราชฺยา สยฺกตฺตา ใน อโหสิ ฯ อาชฺยตฺตบท กตฺตฺวาจก ตทา กาลสฺตฺตมฺมํ ใน ราชฺยา อานนฺโท วิกิตฺติกตฺตา ใน อโหสิ เอตฺรทฺติ กาลสฺตฺตมฺมํ ใน อโหสิ พฺรหฺมณฺ สยฺกตฺตา ใน อโหสิ ฯ อาชฺยตฺตบท กตฺตฺวาจก ตทา กาลสฺตฺตมฺมํ ใน พฺรหฺมณฺ โลฬฺทหายิ วิกิตฺติกตฺตา ใน อโหสิ เอตฺรทฺติ กาลสฺตฺตมฺมํ ใน อโหสิ โสฺมทตฺโต สยฺกตฺตา ใน อโหสิ ฯ อาชฺยตฺตบท กตฺตฺวาจก ตทา กาลสฺตฺตมฺมํ ใน โสฺมทตฺโต อหํ วิกิตฺติกตฺตา ใน อโหสิ เอว คัพฺพ อวชฺารณ เข้ากับ อหํ เอตฺรทฺติ กาลสฺตฺตมฺมํ ใน อโหสิ อิตฺติ คัพฺพ สฺรูป ใน ชาตกํ ๆ การิตกมฺม สมิชานตฺวา ๆ ปุพฺพกาลกิริยา ใน วตฺวา

ภิกฺขเว อาลปนฺน เอโส วิเสสน ของ โลฬฺทหายิ ๆ สยฺกตฺตา ใน วทฺติ ฯ อาชฺยตฺตบท กตฺตฺวาจก น คัพฺพ ปฏฺิเสชนตฺถ อิทานิ กาลสฺตฺตมฺมํ ใน วทฺติ เอว คัพฺพ อวชฺารณ เข้ากับ อิทานิ อณฺณสฺมํ วิเสสน ของ วจเน ฯ ลกฺขณ ใน วตฺตพฺเพ อตฺตนา อนภิตฺติกตฺตา ใน วตฺตพฺเพ ฯ ลกฺขณกิริยา อณฺณํ วิเสสน ของ วจนํ ฯ อวุตฺตกมฺม ใน วทฺติ เอโส วิเสสน ของ โลฬฺทหายิ ๆ สยฺกตฺตา ใน วทฺติ ฯ อาชฺยตฺตบท กตฺตฺวาจก ปุพฺเพ กาลสฺตฺตมฺมํ ใน วทฺติ ปี คัพฺพ อเปกฺขตฺถ เข้ากับ ปุพฺเพ อตฺตโน ภาวาทิสฺมพฺพนฺธ ใน อปฺปสฺสฺตฺตาย ฯ เหตุ ใน วทฺติ อณฺณสฺมํ วิเสสน ของ วจเน ฯ ลกฺขณ ใน วตฺตพฺเพ อตฺตนา อนภิตฺติกตฺตา ใน วตฺตพฺเพ ฯ ลกฺขณกิริยา อณฺณํ วิเสสน ของ วจนํ เอว คัพฺพ อวชฺารณ เข้ากับ อณฺณํ วจนํ อวุตฺตกมฺม ใน วทฺติ ทิ คัพฺพ ทฬฺทฺทกรณชฺิตก อปฺปสฺสฺตฺตปฺริโส สยฺกตฺตา ใน โทติ ฯ อาชฺยตฺตบท กตฺตฺวาจก พลฺพิทฺทสฺทฺทิสฺโส วิกิตฺติกตฺตา ใน โทติ นาม คัพฺพ สณฺณวชฺิตก เข้ากับ พลฺพิทฺทสฺทฺทิสฺโส อิตฺติ คัพฺพ อาการ ใน วตฺวา ๆ ปุพฺพกาลกิริยา ใน อาท อิมํ วิเสสน ของ คารฺถํ ๆ อวุตฺตกมฺม ใน อาท

บุรีโส สยกตตฺตา ใน ชีรติ ๆ อาชฺยาตบฺท กตฺตฺวาจก
 อปฺปสฺสฺสโต กิตฺติ อัย กิตฺติ วิเสสน ของ บุรีโส พฺลิตฺทโท
 อุปฺมาลิ่งคตฺถ (ชีรฺนโต วิเสสน ของ พฺลิตฺทโท) อิว คัพฺพ
 อุปฺมาไซตก เข้ากับ พฺลิตฺทโท ชีรฺนโต มฺสํนิ สยกตตฺตา
 ใน วฑฺฒนฺติ ๆ อาชฺยาตบฺท กตฺตฺวาจก ตสฺส วิเสสน
 ของ บุรีสฺสฺส ๆ สามีสฺมพฺนฺธ ใน มํสํนิ ปญฺญา สยกตตฺตา
 ใน น วฑฺฒนฺติ น คัพฺพ ปฏฺิเสธ ใน วฑฺฒนฺติ ๆ
 อาชฺยาตบฺท กตฺตฺวาจก ตสฺส วิเสสน ของ บุรีสฺสฺส ๆ
 สามีสฺมพฺนฺธ ใน ปญฺญา อิตฺติ คัพฺพ สฺรูป ใน อิมํ คาทํ ฯ

พระเทพปัญญาเมธี ชวนปญฺโญ วัดไตรมิตรวิทยาราม
 สนามหลวงแผนกบาลี

สัมพันธ.
 ตรวจแก้.